

CITATION

Altuntaş, Mehmet. "Perception of Jews about the world according to the Torah and the Quran" *Journal of Faculty of Theology of Bozok University*. 3,3 (2013/3), pp. 89-110.

Tevrat ve Kur'an'a göre Yahudilerin dünyaya bakışı

Mehmet ALTUNTAŞ

Yrd. Doç. Dr., Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Özet

Değer, bir inanç olarak, insanın dünyaya ilişkin sahip olduğu duygu ve düşüncelerini ifade etmektedir. Bir başka ifadeyle değer, kişinin dünyaya verdiği değeri ve eşyaya bakışını yansıtmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Kur'an-ı Kerim ve Eski Ahit'te Yahudilerin dünya nimetlerine verdikleri değer konusunda ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. Yahudiler, Tevrat ve Eski Ahit'te Tanrı tarafından kendilerine vaad edildiğine inandıkları toprakları/arz-ı mev'ûdu ele geçirmek ve insanlar arasında kendilerinin Tanrı tarafından seçilmiş üstün bir ırk olduklarına ilişkin inançlarını ekonomik olarak ispatlamak için tarih boyunca mülk edinmeye yönelmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Eski Ahit, Tevrat, Yahudilik, dünya hayatı, dünya nimetleri, değer

kevnî âyet olarak yaratan O'dur. Allah Teâlâ'nın dünya nimetleriyle ilgili yediği temel konu, insanların mülk edinme ve onu kullanma konusundaki yanlış davranışlarıdır.

Âhiret nimetleri yerine sadece dünya nimetlerine verilen değer, aslında birbirinin devamı olan dünya ve âhiret hayatını birbirinden ayırma anlamına gelmektedir. Kur'an ve Eski Ahit bu tutum içerisinde olan Yahudileri sert bir şekilde eleştirmiştir. Yahudiler, başkasından borç para almayı veya fakir duruma düşmeyi uygun görmezler.

Çünkü böyle bir davranış, seçilmiş bir ırka ait olduğunu söyleyen kişi için bir acizliktir. Ekonomik açıdan güçlü olmak isteyen Yahudiler, zaman zaman Yüce Allah'ın koyduğu bazı yasakları ihlal etmişler ve hatta Tanrıya: "*Allah'a kulluk etmek boş şey; biz onun bekçiliğini tuttuk ve ordular Rabbinin önünde yas tutup yü-*

Kur'an'a göre kâinat ve onun bir parçası olan dünya nimetleri, kevnî âyet olmaları bakımından büyük bir değer taşımaktadır. Kur'an, varlıkların yaratılış değeri ile insanların bunlara verdiği değeri birbirinden kesin bir şekilde ayırmıştır. Kur'an'da dünya nimetleriyle ilgili kullanılan yergi ifadeleri, aslında insanların dünya üzerindeki nimetlerle ilgili yanlış davranışlarını ifade etmektedir. Yüce Allah Kur'an'da zâti olarak yarattığı nimetlerinin değersizliğinden bahsetmemiştir. Çünkü her varlığı mükemmel şekilde bir

KAYNAKÇA

Altuntaş, Mehmet. "Tevrat ve Kur'an'a göre Yahudilerin dünyaya bakışı" *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 3,3 (2013/3), ss.89-110.

rüdük, ne kazanç oldu?”⁰¹ diyerek sitemde bile bulunmuşlardır. Kur’ân’a göre Yahudilerin kendilerini zengin Allah’ı fakir olarak görmeleri, onların dünyaya ve maddiyata ne kadar değer verdiklerini göstermektedir. Yahudilerin tarih boyunca yaptıkları hataların ve dünyaya aşırı şekilde bağlanmalarının, yanlış âhiret inançlarından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Bu açıdan konunun daha iyi anlaşılması için Yahudilerin âhiret inancı hakkında kısa bir bilgi vermenin faydalı olacağını düşünüyoruz.

1. Kur’ân ve Eski Ahit’e göre Yahudilerin ahiret inancı

Kur’ân-ı Kerim, Yahudilerin âhiret hayatına inandıklarını söylemekle birlikte bu inancın yanlış olduğunu ifade etmiştir. Yahudilerin dünyaya ve dünya nimetlerine aşırı şekilde bağlanmalarının temelinde bu yanlış âhiret inancı yatmaktadır. Nitekim haksız yere peygamberlerinin bir kısmını öldürmeleri ve bir kısmına eziyet etmeleri bunu kanıtlamaktadır.⁰² Çünkü Yahudilerin âhiret inançlarına göre peygamber öldürme, onlara eziyet etme ve Allah’ın emirlerine karşı gelmenin cezası cehennemde birkaç gün kalmaktan ibarettir. Yahudiler, yaptıkları hatalardan dolayı âhirette görecekları ceza ilgili şöyle bir iddiada bulunmaktadırlar: “وَقَالُوا لَنْ نَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّاماً مَّعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَعْلَمُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ” *“Bir de dediler ki: ‘Sayılı birkaç gün dışında bize ateş dokunmayacaktır.’ De ki: ‘Allah’tan (bu hususta) bir söz mü aldınız. Şâyet öyle ise Allâh verdiği sözden dönmez-yoksa Allâh hakkında bilmediğiniz bir şey mi*

01. Malaki, 3/13-14.

02. Bakara 2: 91; Âl-i İmrân 3: 112; Mâide 5: 70.

söylüyorsunuz?”⁰³ Bu âyet bir taraftan Yahudilerin âhiret hayatına inandıklarını diğer taraftan da âhiret inançlarının ne kadar yanlış olduğunu açıkça göstermektedir. Ayrıca Allah Teâlâ bu âyette, seçilmişlik iddialarının aksine, onlara herhangi bir ayrıcalık tanımadığını da açıkça söylemektedir.

Yüce Allah Yahudilerin âhiret inançlarının yanlış olduğunu bir başka âyette şöyle dile getirmektedir: “قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمْ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِّنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ” *“De ki: ‘Eğer (dilediğiniz gibi) gerçekten Allâh katında âhiret yurdu kimsenin değil, yalnız sizin ise, sözünüzde doğru iseniz, haydi ölümü temenni edin!’”⁰⁴ Adeta bu âyet Yahudilere şöyle demektedir: Mademki Allah katında ayrıcalıklı bir millet olduğunuzu iddia ediyor ve cenneti sadece kendinize layık görüyorsunuz, o halde neden ölümden ve ebedi âhiret hayatından korkuyorsunuz. Allah katında ayrıcalıklı olduğunu söyleyen bir kimsenin ölümden korkması ve âhiret hayatından kaçması son derece anlamsızdır.*

Konuya ilişkin başka bir âyette ise Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: “وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ” *“Yahûdi yahut Hıristiyan olandan başkası cennete girmeyecek, dediler. Bu, onların kuruntusudur. De ki: ‘Doğru iseniz, delilinizi getirin.’”⁰⁵*

Bu üç âyet Yahudilerin âhiret hayatına inandıklarını ancak bu inancın doğru olmadığını açıkça göstermektedir. Yahudiler dünyada seçilmiş bir millet

03. Bakara 2: 80.

04. Bakara 2: 94.

05. Bakara 2: 111.

olduklarını iddia ettikleri gibi,⁰¹ yukarıdaki âyetlerde de görüldüğü üzere, bu seçilmişliğin âhirette de devam edeceğine inanmaktadırlar. Ancak Kur'an ve Eski Ahit bu hususta Yahudilere bir ayrıcalığın tanınmayacağı ve onların da diğer insanlar gibi hesaba çekilecekleri açıkça ifade etmektedir.⁰²Yine bu âyetler onların âhirete iman konusunda bazı tasarruflarda bulduklarını da göstermektedir. Âhiret inancındaki bu tasarruf, Yahudileri âhiret yerine dünyaya yöneltmiştir.

Hız. Musa'dan sonra kaleme alınan Tevrat⁰³Yahudilerin âhiret inancı hakkında pek çok yerde bilgi vermektedir. Ancak Tevrat'ın verdiği bilgilere bakıldığında âhiret hayatının net olarak ifade edilmediği görülmektedir. Nitekim âhiret hayatının bazen bu dünyada bazen de başka bir yerde olacağına ilişkin ifadeler yer almakta, dolayısıyla konuya ilişkin net bir bilgi verilmemektedir.⁰⁴Yahudi kaynakların-

01. Bu durum bir âyette şöyle ifade edilmektedir:

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ
“Yahûdiler ve Hıristiyanlar; ‘Biz Allâh'ın oğulları ve sevgilileriyiz.’ dediler. De ki: ‘O halde niçin günahlarınızdan ötürü (Allâh) size azâb ediyor?’ Hayır, siz de O'nun yaratıklarından birer insansınız.” Bkz. Mâide 5: 18.

02. Mâide 5: 18. Karşılaştırınız: Vaiz, 12/14.

03. Baki Adam, Tevrat'ın yazıya geçirilmesiyle ilgili olarak şöyle demektedir: “Tevrat'ın genel üslubuna bakıldığında, Musa'nın ölümünden sonra, onun ölümüne kadar olan olayları müşahade eden biri veya birileri tarafından kaleme alındığı anlaşılmaktadır.” Bkz. Baki Adam, *Yahudi Kaynaklarına Göre Tevrat*, (İkinci Basım. İstanbul: Pınar Yayınları, 2002), s. 99. Tevrat ve Eski Ahit'te âhiret hayatıyla ilgili kullanılan ifadeler için bkz. Tekvin, 2/15; 3/19; 9/8-17; 17/22; 25/8, 17; 35/29; 37/35; 42/38; 44/28-29, 30-31; 47/29-31; 49/29-33; 50/2, 25-26; İşaya, 14/11; 26/19; Daniel, 12/2; Eyub, 3/17-22; 7/9-10...

04. Bkz. Hezekiel, 37/11-12; Daniel, 12/2-3.

da âhiret hayatıyla ilgili kullanılan kavramların en önemlisi “ölüler diyarı” anlamına gelen “şeol” kelimesidir. “Şeol” kelimesi İbraniler'den sonra Yahudiler tarafından da âhiret inancını ifade etmek için kullanılmış ve Ortaçağ'dan günümüze kadar Yahudi âhiret inancında yerini korumuştur. Yahudi kaynaklarında âhiret hayatıyla alakalı olarak kullanılan mükâfat ve cezanın daha çok dünyevî bir özellik taşıdığı görülmektedir.⁰⁵

Tevrat, dünyada işlenen suçların bir “amel defterine” kaydedildiğini şöyle dile getirmektedir: “*Ve Musa Rabbe döndü ve dedi: Ah, bu kavm büyük suç ettiler ve kendilerine altın ilahlar yaptılar... niyaz ederim, yazdığın kitabından beni sil. Ve Rab Musa'ya dedi: Bana karşı kim suç etti ise kitabımdan onu sileceğim.*”⁰⁶ Yine Tevrat, sura üflendikten sonra, insanların hesap vermek için Yüce Allah'la mukaddes bir toplantı yapacaklarını⁰⁷ve bu toplantıdan sonra Allah'ın suç işleyenleri yedi misliyle cezalandıracağını söylemektedir.⁰⁸Bir başka yerde ise Tanrı'nın dünyada suç işleyenleri ateşle⁰⁹ cezalandıracağını ve dünya malına aşırı bir şekilde tamah eden Korah/Karun ve 250 kişi olan adamlarını da diri diri ateşe atacağını¹⁰ve kıyametin yakın¹¹ olduğunu ifade

91

05. İsmail Taşpınar, *Duvarın Öteki Yüzü Yahudi Kaynaklarına Göre Yahudilikte Âhiret İnancı*, (Birinci Basım. İstanbul: Gelenek Yayıncılık, 2003), ss. 75- 77.

06. Çıkış, 32/31-34. Ayrıca yazılan günahların silinmesiyle ilgili ifadeler için bkz. Leviller, 4/20, 26, 35; 5/6, 10; 6/7.

07. Leviller, 23/24, 27.

08. Leviller, 26/18, 21, 24, 27-28.

09. Sayılar, 11/1-3.

10. Sayılar, 16/31-33.

11. Tsefanya, 1/14.

etmektedir. Ayrıca Eski Ahit'e göre puta tapmak büyük bir günahdır. Tanrı bu günahı işleyenleri âhirette çok şiddetli bir şekilde cezalandıracaktır. "Karşımda başka ilâhların olmayacaktır. Kendin için oyma put... yapmıyacaksın... ve onlara ibadet etmiyeceksin; çünkü ben... beni seven ve emirlerimi tutanların binlercesine inâyet eden, kiskanç bir Allahım. Allahın Rabbin ismini boş yere ağza almayacaksın; çünkü Rab kendi ismini boş yere ağza alanı suçsuz tutmayacaktır."⁰¹ Öte yandan Eski Ahit, âhiret hayatı için ikinci dirilişin nasıl olacağını aşama aşama anlatmaktadır.⁰² İkinci dirilişten sonra Tanrı, dünyada yapılan her işi bir hükme bağlayacaktır. "İyi olsun kötü olsun, her gizli şeyle beraber her işi Allah hükme götürecektir."⁰³ Bunun ardından da âhiret hayatı başlayacaktır.⁰⁴ Âhiret hayatı başlamadan önce günahkârların tövbe etmeleri gerekmektedir.⁰⁵ Eski Ahit'e göre âhiret hayatı ebedi bir hayattır. "O günde... insan kendi ebediyet evine gidecektir."⁰⁶, "Ve yerin toprağında uyuyanlardan birçoğu, bunlar ebedi hayata, ve şunlar utanca ve ebedi nefrete uyanacaklar... ve anlayışlı olanlar... ebediyen ve daima parlayacaklar."⁰⁷

Eski Ahit'e göre insanlar ikinci kez sura üfürüldükten sonra hesap vermek için tekrar diriltilecek ve âhiret haya-

01. Çıkış, 20/3-7. Benzer ifadeler için bkz. Çıkış, 34/6-7.

02. Hezekiel, 37/1-14. Âhiretteki dirilişle ilgili olarak ayrıca bkz. I. Samuel, 2/6; Tesniye, 32/39; Mezmurlar, 16/10-11; 104, 29-30; Hosea, 6/1-3; 13/14.

03. Vaiz, 12/14.

04. Daniel, 12/2.

05. Tsefanya, 1/18; 2/1-3.

06. Vaiz, 12/3-5.

07. Daniel, 12/2-3.

tı başlayacaktır. Ancak bu hayatının nerede olacağı Yahudilerin kutsal kaynaklarında net olarak ifade edilmemiştir. Yukarıdaki ifadelerde âhiretin bu dünyadan başka bir yerde olacağı ifade edilmektedir. Ancak bunun aksine Yahudi kaynaklarında âhiret hayatının bu dünyada olacağına ilişkin ifadeler de yer almaktadır. Âdem oğlu...: Kemiklerimiz kurudu, ve ümitlerimiz yok oldu; bittik diyorlar. Bundan dolayı peygamberlik et ve onlara de: Rab Yehova şöyle diyor: İşte, kabirlerinizi ben açacağım, ve kabirlerinizden sizi çıkaracağım, ey kavmim; ve sizi İsrail toprağına getireceğim."⁰⁸ Bu ifadeler âhiret hayatının dünyada olacağını göstermektedir.

Yahudiler için âhiret, dünya hayatının sonuna doğru Kudüs'ün de içinde bulunduğu ve kutsal toprakların⁰⁹ tamamını içine alan bir devletin kurulması ve dünyayı istila etmeleri anlamına gelmektedir.¹⁰ Yahudiler, Allah'la yaptıkları misakları pek çok kez bozmalarından ve masum insanlara karşı işledikleri günahlardan dolayı Allah'la karşılaşmamak için, cennetin de bu dünyada olmasını arzu etmektedirler. Yahudiler âdetâ dünya ile âhiret arasında gidip gelmekte ve sonunda, âhirette görecekları azabı bildiklerinden, tercihlerini her seferinde dünyadan yana kullanmaktadırlar. Yahudilerin âhiret inançlarındaki bu belirsizlik onları âhiret yerine dünyaya bağlamıştır.

Kur'an'la kıyaslandığında Tevrat ve Eski Ahit'te âhiret hayatıyla ilgili veri-

08. Hezekiel, 37/11-12.

09. Bu toprakların sınırları için bkz. Tesniye, 34/1-4.

10. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, (İstanbul: Azim Dağıtım, 1992), I,s.353.

len bilgilerin çelişkili ve belirgin olmadığı açıkça görülmektedir. Yine Kur'an'la karşılaştırıldığında Yahudilerin kendi isteklerine göre âhiret hayatında bazı düzenlemelerde buldukları da anlaşılmaktadır. Bunun en net göstergesi cennetin bu dünyada olacağını söylemeleri ve sadece kendilerinin cennete gideceklerini iddia etmeleridir. Kanaatimizce Yahudilerin dünyevi bir yaşamı tercih etmelerinde ve ahlâken yozlaşmalarında kutsal kitaplarında âhiret hayatına ilişkin net ifadelerin bulunmaması son derece etkili olmuştur. Âhiret inancının net bir şekilde ele alınmaması bir başka ifadeyle dünyada yapılan yanlış işlerin hesabının verileceğinin açık⁰¹ olarak ifade edilmemesi Yahudilerin aşırı bir şekilde dünyaya bağlanmalarına neden olmuştur. Sonuç olarak yukarıdaki Tevrat ve Eski Ahit ifadeleri, her ne kadar net olmasa da, Yahudilerin âhiret inancına sahip olduklarını göstermektedir.

2. Kur'an'a göre Yahudilerin dünyaya bakışı

Yüce Allah Kur'an'ı Kerim'de, insanlık tarihinde dünyaya ve dünya nimetlerine, en çok değer veren milletin Yahudiler olduğunu söylemektedir. Hz. Allah bu hususu şöyle dile getirmektedir: وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاتِهِ وَمِنَ الَّذِينَ أُشْرِكُوا بِوُدِّ أَحَدِهِمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُزَخَّرٍ مِنْ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا

01. Tevrat'ta, suç işleyen bir kişinin hem affedileceği hem de cezalandırılacağı hususunda şöyle denilmektedir: "Yehova, çok acıyan ve lütfeden, geç öfkelenen ve inâyeti ve hakikati çok olan, binlere inâyetini saklayan, haksızlığı ve günahı ve suçu bağışlayan, ve suçluyu aslâ suçsuz çıkarmayan, babaların günahını oğullarda, ve oğulların oğullarında, üçüncü ve dördüncü nesilde arıyan Allah, diye ilân etti." Bkz. Çıkış, 34/6-7.

يُعْمَلُونَ

"And olsun, onları hayata karşı (diğer) insanlardan ve şirk koşanlardan (bile) daha tutkun bulursun. (Onlardan) Her biri, bin yıl yaşatılsın ister; oysa onun bunca yaşaması, onu azaptan kurtarmaz. Allah, onların yapmakta olduklarını görendir"⁰²Yahudilerin âhiret yerine dünya nimetleri için çalışmaları hak olan dinlerinden zamanla ne kadar uzaklaştıklarını göstermektedir. Yahudilerin dünyada uzun kalmayı istemeleri aslında tarih boyunca kendilerine gönderilen peygamberler ve masum insanlara karşı yaptıkları haksızlıkların hesabını Allah'ın huzurunda veremeyeceklerini bildiklerinden dolayıdır.

Kur'an, Yahudilerin dünyaya nasıl baktıklarını bir başka âyette şöyle dile getirmektedir: فَخَلَفَ مِنْ بَٰعِدِهِمْ خَلْفًا وَرَبُّوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَىٰ وَيَأْخُذُونَ سَعِيرًا لَنَا وَإِنْ يَأْتِيهِمْ عَرَضٌ مِثْلَهُ يَأْخُذُوهُ أَمْ يُؤْخَذُ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ "Onların ardından, yerlerine geçip Kitaba vâris olan birtakım insanlar geldi ki, onlar, şu yakın/değersiz dünyanın menfaatini alıyorlar: 'Biz nasıl olsa bağışlanacağız!' diyorlar. Kendilerine, ona benzer bir menfaat daha gelse onu da ahırlar. Peki 'Allah hakkında, gerçekten başkasını, söylememeleri hususunda kendilerinden Kitap mîsâkı alınmamış mıydı? Ve onun içindekini okuyup öğrenmediler mi?'"⁰³

Seyyid Kutub bu âyetle ilgili olarak şöyle demektedir: Hz. Musa'dan sonra gelen Yahudiler Tevrat'ı öğrendiler ama onun hükümlerine uymadılar. İnanç, onlar için sadece incelenen bir kültür haline geldi ve helal-haram demeden

02. Bakara 2: 96.

03. A'râf 7: 169.

dünya malına daldılar. Böylece bu geçici hayatta ıslahın öncüleri olma yerine, bu dünyanın sefil tapıcıları oldular.⁰¹

Kur'ân'da Yüce Allah Yahudilerin dünya nimetlerine olan düşkünlüklerinin bir sembolü olan Kârûn ve onun gibi olmak isteyenler hakkında da şöyle demektedir: “إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ... وَأَتَيْنَاهُ مِنَ الْكُفُورِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَشُورُهُ بِالْعَصْبَةِ أُولَى الْقَوْمِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ... فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ” “Kârûn, Mûsâ'nın kavminden idi. Onlara karşı azgınlık etti. Biz kendisine öyle hazineler vermiştik ki onun (hazinelelerinin) anahtarlarını (taşımak), güçlü bir topluluğa ağır geliyordu. Kavmi ona demişti ki: ‘Şımarma, Allâh, şımarıklarını sevmez.’... (Kârûn) süsü, (debdebesi) içinde kavminin karşısına çıktı. Dünyâ hayâtım isteyenler: ‘Keşke Kârûn’a verilenin bir benzeri de bize verilseydi, dediler, gerçekten onunun büyük şansı var!’”⁰²

Öte yandan Kur'ân Yahudilerin sahip oldukları nimetlerin değerini bilmediklerini ve bu konuda nankörlük ettiklerini de şöyle dile getirmektedir: “وَإِذْ تَلَّيْتُمْ يَا مُوسَى لَنْ نُصِيبَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاجِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُثِيبُ الْأَرْضِ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصِلِهَا قَالَ أَسْتَشْتَدُّ لَوْ أَنَّ الَّذِي هُوَ أَذَىٰ بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ اهْبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مِمَّا سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلِيلَةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبِأُفُؤِهَا بَعْضٌ مَنِ اللَّهُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ” “Hani siz demiştiniz ki: ‘Ey Mûsâ, biz bir yemeğe dayanamayız, bizim için Rabbine du’â et de bize yerin bitirdiği sebzesinden, acurundan, sarımsağından, mercimeğinden, soğanından çıkarsın.’ (Mûsâ):

01. Seyyid Kutub, *ft Zılâli'l-Kur'ân*, (Birinci Basım. İstanbul: Tercüme: Komisyon, Hikmet Yay. 1995), V,s.112. Ayrıca bkz. Ebu'l-A'lâ Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'ân*, (İkinci Basım. İstanbul: İnsan Yay. 1997), II,s.110.

02. Kasas 28: 76,82.

‘İyi olanı, daha aşağı olanla mı değiştirmek istiyorsunuz? Bir şehre inin, orada size istediğiniz var,’ demişti. Üzerlerine alçaklık ve yoksulluk damgası vuruldu; Allâh'ın gazabına uğradılar. Öyle oldu, çünkü onlar, Allâh'ın âyetlerini inkâr ediyorlar ve haksız yere peygamberleri öldürüyorlardı. İsyana daldıkları, sınırı aştıkları için bunu hak ettiler.”⁰³

Bu ayetlerin yanında Kur'ân-ı Kerîm, Yahudilerin âhret inançları, dünya nimetlerine verdikleri değer, peygamberleriyle olan ilişkileri, insanlarla kurdukları münasebetler ve Yüce Allah'la yaptıkları mîsaklar gibi pek çok konuda bilgi vermektedir. Bu bağlamda Kur'ân Yahudilerden, cimrilik eden,⁰⁴ yeryüzünde sürekli fesat çıkararak,⁰⁵ hak etmedikleri halde⁰⁶ cenneti sadece kendilerine layık gören,⁰⁷ hayata ve dünya nimetlerine aşırı şekilde düşkün olan,⁰⁸ yasaklandığı halde sihir işleriyle uğraşıp insanları aldatan,⁰⁹ Hıristiyanlara düşmanca davranan,¹⁰ savaşta Müminlere yardım etmeyen,¹¹ Müslümanlara eziyet eden,¹² yasak olduğu halde faiz yiyen ve zorbalıkla insanların mallarını ellerinden alan,¹³ günah işleme, başkalarına kötülük etme ve haram yeme konusunda birbirleriyle

03. Bakara 2: 61.

04. Nisâ 4: 53.

05. Mâide 5: 61–64.

06. Yahudiler, “İsrailoğullarının teklifsiz kurtulmuş oldukları hususunda Tevrat'ta kesin olarak hiç bir işaretin olmadığını bilmektedirler.”

Bkz. Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'ân*, II,110.

07. Bakara 2: 94, 111; Nisâ 4: 49.

08. Bakara 2: 96; Nisâ 4: 53–54.

09. Bakara 2: 102–103.

10. Bakara 2: 113; Şûrâ 42: 14.

11. Haşr 56: 14–15.

12. Âl-i İmrân 3: 111.

13. Âl-i İmrân 3: 58; Nisâ 4: 161; Tevbe 9: 34–35.

yarışan,⁰¹Allah'ın âyetlerini inkâr eden,⁰² Yüce Mevlâ'yı cimrilikle itham eden,⁰³ tekrar tekrar Allah'ın dinine girip çıkarak Allah, peygamber ve dinleriyle alay eden,⁰⁴ iman etme niyetleri olmadığı halde Hz. Muhammed'den önceki peygamberlerin gösterdiği gibi mucizeler isteyen,⁰⁵ Allâh'a çocuk isnat ederek sapıtan,⁰⁶ Tevrat'ı tahrif, tebdil ve inkâr eden,⁰⁷ Allah'ın emirleri yerine işlerine geldiği için hahamlarının/din adamlarının söylediklerini yaparak onları Tanrı edinen,⁰⁸ katlettikleri pek çok peygamber ve işledikleri günahlar yüzünden kıyamete kadar lanetlenip Allâh'ın rahmetinden kovulan⁰⁹ ve yaptıkları antlaşmalara riâyet etmeyen sadakatsiz kimseler olarak bahsetmektedir.¹⁰ Kur'an'da Yahudilerle ilgili anlatılan bütün bu olumsuzluklar, onların Tevrat'ı tahrif ederek dünyevîleşmelerinin ve ahiret hayatını ihmal etmelerinin bir neticesidir.

Bununla beraber Kur'an, dünya hayatına gereği kadar değer veren ve âhiret hayatı için çalışan samimi Yahudilerin varlığından da bahsetmektedir. Bu bağlamda Kur'an, Yüce Allâh'ın gönderdiği Kur'an dâhil tüm ilahî kitaplara ve Hz. Muhammed'le beraber bütün peygamberlere ayırım yapmadan iman edip sâlih amel işleyen, Allah'ın

01. Mâide 5: 62.

02. Âl-i İmrân 3: 112; En'âm 6: 91.

03. Mâide 5: 64.

04. Nisâ 4: 137.

05. Nisâ 4: 153.

06. Bakara 2: 116; Tevbe 9: 30; Meryem 19: 91–92.

07. Bakara 2: 75, 79, 174; Âl-i İmrân 3: 23–24, 78, 93–94; Nisâ 4: 46; Mâide 5: 13, 41.

08. Tevbe 9: 31.

09. Bakara 2: 88; Nisâ 4: 46–47.

10. Enfâl 8: 56–57.

âyetlerini gece-gündüz okuyan, samimi olarak Allah'a secde eden, adaletle hakkı ayakta tutan, insanlara iyiliği emredip onları kötülüklerden alıkoyan ve iyilik yapma konusunda birbiriyle yarışan samimi Yahudilerin olduğundan bahsetmekte ve yaptıkları bu güzel amellerden dolayı cennete gireceklerini haber vermektedir.¹¹ Buna ilaveten kendilerine emanet edilen malları sahiplerine sağlam olarak iade eden dürüst Yahudilerin olduğunu da bildirmektedir.¹² Yine bu çerçevede Kur'an, Yahudilerin az bir kısmının doğru yolda olduğunu da ifade etmektedir.¹³

Genel olarak Kur'an'ın anlattıklarına bakıldığında; Yahudilerin Tevrat'ı kendi arzu ve istekleri doğrultusunda lâfzen ve manen tahrif ederek günahlarını meşrulaştırmaya çalıştıkları ve neticede hak olan dinlerinden uzaklaştıkları görülmektedir.¹⁴ Onların dinlerine olan bu tutum ve davranışları, dünya-âhiret dengesini bozmalarına, ahlâken yozlaşmalarına, ibadetlerinde samimiyetten uzaklaşmalarına, şımarmalarına, sert tabiatlı bir millet olmalarına ve sonunda aşırı şekilde dünyevîleşmelerine neden olmuştur.

3.Eski Ahit'te dünya-ahiret dengesi

Yahudilerin dünyaya bakışlarını etkileyen unsurlardan bir tanesi de dünyanın yaratılışı ile ilgilidir.¹⁵ Tevrat'a göre Tanrı, dünyayı altı günde yaratmış

11. Bakara 2: 62; Âl-i İmrân 3: 113–115; Nisâ 4: 123–124; Mâide 5: 69; Hac 22: 17.

12. Âl-i İmrân 3: 75.

13. Mâide 5: 66–68.

14. Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Câmiu'l-Beyân an Te'vil-i Âyi'l-Kur'an*, (Birinci Basım. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2001), VI, 128-129.

15. Dünyanın yaratılışı ile ilgili olarak bkz. Bkz. Tekvin, 1 ve 3. bablar.

ve yedinci günde istirahata çekilmiştir. Bu durumun anlatıldığı bir yerde Tanrı, bir Yahudinin dünya ve âhiret için nasıl çalışması gerektiğini şu ifadelerle belirlemiştir: “*Sebt gününü takdis etmek için onu hatırında tut. Altı gün işleyeceksin ve bütün işini yapacaksın; fakat yedinci gün Allah'ın Rabbe Sebtir; sen ve oğlun ve kızın, kölen ve cariye ve hayvanların ve kapılarında olan garibin, hiçbir iş yapmayacaksın; Çünkü Rabb gökleri, yeri ve denizi ve onlarda olan bütün şeyleri altı günde yarattı, ve yedinci günde istirahat etti; bunun için Rabb Sebt gününü mübarek kıldı, ve onu takdis etti.*”⁰¹Bu ifadeler, bir yandan Yahudilikteki dünya-âhiret dengesini diğer yandan da onların dünya nimetlerine verdikleri değeri göstermektedir. Dünya-âhiret dengesini aşırı şekilde dünya lehine çeviren bu ifadeler, Yahudilerin daha çok dünyaya bağlanmalarına ve âhiret hayatından uzaklaşmalarına neden olmuştur.

Yahudi şeraitine göre kutsal olan cumartesi günü çalışmanın cezası ölümdür. Bu konuda Tevrat şöyle demektedir: “*Ve Musa İsrail oğullarının bütün cemaatini topladı ve onlara dedi: Rabbin yapın diye emrettiği şeyler şunlardır. Altı gün işlenir; fakat yedinci günde, sizin için mukaddes Sebt, Rabbe rahat günü olacak; onda iş işleyen her adam öldürülecektir. Sebt gününde bütün meskenlerinizde ateş yakmayacaksınız.*”⁰² Ancak Yahudiler bu yasağa uymadılar. Kur’ân-ı Kerîm’in bildirdiğine göre, dünya malına aşırı bir şekilde meyleden Yahudiler, kutsal ka-

01. Çıkış, 20/8–11.

02. Çıkış, 35/1-3.

bul ettikleri cumartesi günü bile çalışmaktan vazgeçmemişlerdir.⁰³

Haftanın altı günü mülk için çalışılıp sadece yedinci günün ibâdete ayrılmasını dile getiren ve bunu bir öğreti olarak sunan Tevrat’ın yukardaki ifadeleri, Yahudilikte ibâdetin tamamen çalışmanın gölgesinde kalmasına neden olmuştur. Yahudilerin dünya nimetlerine aşırı şekilde meyletmelerinin temelinde bu yanlış dünya-âhiret dengesi yatmaktadır.⁰⁴ İbâdetle çalışma arasındaki bu dengesizlik, zamanla Yahudilerin aşırı bir şekilde dünyevileşmelerine neden olmuştur. Diğer taraftan yukarıdaki ifadeler Tevrat’taki dünya-âhiret dengesinin, Tevrat’ı tahrif edenler tarafından, tamamen dünya lehine olacak şekilde düzenlendiğini göstermektedir. Bu tahrifin bir neticesi olarak lüks ve servet düşkünlüğü Yahudileri şekilsel bir dindarlığa ve ticarete hile yapmaya kadar götürmüştür. “*Bunu dinleyin, sizler ki, yoksulu yutmak istiyorsunuz ve memleketin fakirlerini helâk ediyorsunuz ve diyorsunuz: Ne vakit aybaşı geçecek ki, zahire satalım? Ve ne vakit Sebt günü geçecek ki, satılığa buğday çıkaralım, efayı küçültelim, ve şekeli büyütelim, ve hileli teraziler kuralım da fakirleri gümüşe, ve yoksulları bir çift çarığa satın alalım, ve buğdayın süpürüntüsünü satalım! Rab Yakubun övündüğü üzerine and etti: Onların bütün işlerini ebediyen unutmayacağım. Bundan ötürü yer titremeyecek mi?*”⁰⁵

Bu ifadelerde de görüldüğü üzere edindikleri haksız servet ve ulaştıkları

03. A’raf 7: 163.

04. İsmail L. Çakan, *Müslümanca Yaşamak*, (Birinci Basım: İstanbul: Nesil Yay. 2004), s. 21.

05. Amos, 8/4-7.

refah seviyesi Yahudiler için beraberinde lüksü, sosyal adaletsizliği, samimiyetsizliği ve vurdumduymazlığı getirmiştir.⁰¹ Nitekim Yahudiler arasında sosyal adaletsizliklerin arttığı bir dönemde peygamber İşıya haksız bir şekilde servet edinip gayrimenkul biriktirenleri acıklı bir cezanın beklediğini şöyle dile getirmiştir: “*Yer kalmayınca kadar, evi eve katanların ve tarlayı tarlaya birleştirenlerin vay başına!*”⁰²; “*Şarap içmekte yiğit olanların... rüşvet için kötüyü haklı çıkaranların, ve haklı insanların hakkını elinden çekip alanların vay başına!...Çünkü ordular Rabbinin şeraitini kendilerinden attılar ve İsrail Kuddusunun sözünü hor gördüler. Rabbin öfkesi bundan ötürü alevlendi ve elini onlara karşı uzatıp onları vurdu... Öfkesi geri dönmedi, fakat eli hâlâ uzanmış duruyor.*”⁰³; “*Sadık şehir nasıl fahişe oldu! O şehir ki, hakla dolu idi! Onda adalet yer tutmuştu, şimdi ise adam öldürenler. Gümüşün cüruf oldu, şarabına su katılmış. Reislerin âsi, hırsız da ortakları; her biri rüşvet seviyor ve hediyeler peşinde gidiyor; öksüzün hakkını vermiyorlar ve dul kadının davası onların önüne gelmiyor.*”⁰⁴

Bu ifadelerde de görüldüğü üzere Yahudiler, zamanla Allah'ın yasakladığı

01. Nitekim bu konuda Eski Ahit'te şöyle denilmektedir: “*Ey sizler. Fil dışı yataklar üzerinde yatanlar ve sedirleri üzerinde uzananlar ve sürüden kuzular ve ahırın içinden buzağı alıp yiyenler; santur sesi ile boş türküler söyleyenler; Davud iniş gibi kendileri için musiki âletleri icat edenler; taslarla şarap içenler ve alâ yağlar sürünenler...*” Bkz. Amos, 6/4-6.

02. İşıya, 5/8.

03. İşıya, 5/22-25.

04. İşıya, 1/21-23. Ayrıca benzer ifadeler için bkz. Nahum, 3/1; Tsefanya, 3/1-4.

bazı haramları meşrulaştırmışlardır.⁰⁵ Aşırı şekilde dünyalık için çalışma, ibadet konusunda onları samimiyetten uzaklaştırmış ve kulluk onlar için şekli bir hal almıştır. “*Oğul babaya ve kul efendisine hürmet eder; ismimi hor gören kâhinler, eğer ben baba isem, hani benim izzetim? Hani benden korku... Siz: İsmimi nasıl hor gördük? diyorsunuz... Kurban olarak kör hayvanı takdim ederken sanki kötü şey değil! ve topalı ve hastayı takdim ederken sanki kötü şey değil! Haydi, kendi valine onu takdim et; senden razı olur mu?...ve çalınmış olanı, ve topalı ve hastayı getiriyorsunuz... onu rıza ile elinizden alırmıyım? Rab diyor... Adak adayı Rabbe kusurlu olanı kurban eden aldatıcı lânetli olsun.*”⁰⁶

İş o kadar ileri boyuta varmıştır ki; şekli bir ibadet bile artık bazı Yahudiler için anlamsız hale gelmiştir. Çünkü savaşlarda yenilen bir tanrıya ibadet etmenin bir faydası yoktur.⁰⁷Güçsüz

05. Açıklamalar için bkz. Afif Abdülfettâh Tabbara, *el-Yehüdfi'l-Kur'an*, (Birinci Basım. Konya: Terc: Mehmet Aydın, Rabita Yay., 1978), ss. 52–60.

06. Malaki, 1/6-14.

07. Tanrı Yahve onları savaşta zafere ulaştıramadı ve Asur ve Babil sürgünü engelleyemedi. Ali Osman Kurt bu konuda şöyle demektedir: “Asur ve Babil sürgünü Yahudileri derinden etkilemiş, dinî düşüncelerinde büyük bir çöküşe sebep olmuştur. Özellikle, yenilmez dedikleri Davut krallığının sona ermesi, yıkılamaz ve dokunulmaz diye inandıkları Kudüs'ün ve mabedin yerle bir edilmesiyle sonuçlanan Babil sürgünü, Yahudiler için büyük bir hayal kırıklığına yol açmıştır. Öyle ki, bu olay, bazı Yahudilerin, Yehova'nın güçsüzlüğüne ve Babil tanrılarının daha güçlü olduklarına inanmalarına yol açmıştır. Bunun bir sonucu olarak, Babil tanrılarına tapınmaya başlayanlar bile olmuştur.” Bkz. Ali Osman Kurt, *Erken Dönem Yahudi Tarihi*, (Birinci Basım. İstanbul: Kültür Sanat Yayıncılık, 2007), s. 17-18; 50-61.

olan Tanrı Yahve onları Babil'in güçlü tanrısı Marduk'a karşı koruyamadı ve savaşta yenildiler. Artık bundan sonra ibadet edilecek olan tanrı Babil'in yenilmez tanrısı Marduk'tur. Bu yüzden bazı Yahudiler Yahve'ye ibadet etmeyi tamamen bırakmış, bazıları da Yahve'yle birlikte Babil tanrılarına ibadet etmeye başlamış ve evlerine bu tanrıların putlarını koymuşlardır.⁰¹

Eski Ahit bu durumu şöyle anlatmaktadır: *"Bana karşı sözleriniz sert oldu, Rab diyor. Ve siz: Sana karşı ne söyledik? diyorsunuz. Siz dediniz: Allaha kulluk etmek boş şey; biz onun bekçiliğini tuttuk ve ordular Rabbinin önünde yas tutup yürüdük, ne kazanç oldu?"*⁰²Bu ifadelerde de görüldüğü üzere bazı Yahudiler maddi çıkarları ellerinden gittiği için tanrılarını bile terk etmişlerdir. Artık bu kişiler haka karşı dilsiz ve sağır olmuşlardır.⁰³ Böylece kendilerini büyük bir ahlâki yozlaşmanın içinde bulmuşlardır. *"Fakat siz yoldan saptınız; ve çok adamları şeriatla sürçtürdünüz... Yahuda hainlik etti ve İsrail'de ve Yeruşalim'de mekruh şeyi işlediler... Sözlerinizle Rabbi usandırdınız ve siz: Onu ne ile usandırdık? diyorsunuz. Şöyle demenizle: Kötülük eden her adam Rabbin gözünde iyidir ve onlardan hoşlanıyor yahut adalet*

01. Hezekiel, 14/1-13.

02. Malaki, 3/13-14.

03. Ali Osman Kurt, Yahudilerle ilgili olarak şöyle demektedir: "Yahudi tarihinin başlangıcından günümüze kadar olan dönemine bir bütün olarak bakıldığında, tarih içerisinde savaşlar, dinden çıkmalar ve sürgünler yoluyla birçok kez kırılma ve sapmaların yaşandığı görülecektir." Bk. Ali Osman Kurt, *Erken Dönem Yahudi Tarihi*, s. 17.

*Allah-ı nerede?"*⁰⁴ Bu ifadelerde de görüldüğü üzere Tanrıkötlük işleyenlerden razı olduğuna göre artık bazı Yahudileri yanlışlardan alıkoyacak ve onları erdemli davranışlara sevk edecek hiç bir ahlâki ilke kalmamıştır. Artık bundan sonra bu kişiler için yapılacak tek şey hesap gününü beklemektir. *"Çünkü işte o gün geliyor, fırın gibi yanıyor ve bütün kibirliler, ve kötülük işleyenlerin hepsi, saman olacaklar; ve gelmekte olan gün onları yakacak... öyle ki onlarda kök ve dal bırakmayacak. Fakat size, isiminden korkanlara, salah güneşi karnatlarında şifa olarak doğacak."*⁰⁵

4. Yahudilerin kendilerini seçilmiş, üstün/ayrıcalıklı bir ırk olarak görmeleri

Yahudilerin dünyaya ve insanlara bakışlarını etkileyen en önemli unsur uydurdukları "seçilmişlik/üstün ırk" iddiasıdır. Tevrat, diğer insanlara ve ırklara nazaran, Yahudilerin Allah katında seçilmiş bir millet oldukları konusunda şöyle demektedir:

*"Siz Allahınız Rabbin oğullarısınız;...Çünkü sen Allahın Rabbe mukaddes bir kavmsin, ve Rab, yer üzerinde olan bütün kavmlardan üstün olarak, kendisine has bir kavim olmak üzere seni seçti."*⁰⁶;*"Ve şimdi eğer sözümü dinleyip ahdimi tutacaksanız, bana bütün kavmlardan has kavim olacaksınız; çünkü bütün dünya benimdir ve siz bana kâhinler melekûtu ve mukaddes millet olacaksınız. Senin İsrail oğullarına söyleyeceğin sözler bunlardır."*⁰⁷ Bu ifadeler, Yahudilerin ırkçılık konusun-

04. Malaki, 2/8-17.

05. Malaki, 4/1-2.

06. Tesniye, 14/1-2. Ayrıca bkz. Tesniye, 28/12, 14; Leviller, 20/23-24; 26/11-12.

07. Çıkış, 19/5-6.

daki yanlış inanışlarını açıkça ortaya koymaktadır. Bunun bir sonucu olarak Yahudiler, sınırlı da olsa son zamanlara kadar, yabancı biriyle evliliği yasaklamışlardır.⁰¹ Sadece Yahudi bir ana-ba-

01. Yabancı biriyle evlilik konusunda Tevrat'ta: "Kızını onun oğluna vermiyeceksin, ve onun kızını oğluna almiyacaksın" denilerek Httiler, Girgaşiler, Amoriler, Kenânlılar, Perizziler, Hiviler ve Yebusilerle dış evlilik yasaklanmıştır. Bk. Tesniye 7/3. Yine evlilikle ilgili olarak: "Kızlarınızı onların oğullarına vermiyeceksiniz, ve oğullarınıza ve kendinize onların kızlarından almiyacaksınız. İsrail kralı Süleyman bu şeylerle suç işlemedi mi?... ecnebi kadınlar ona bile suç işlettirdiler. Allahımıza hainlik etmek için ecnebi kadınlar almakla bütün bu büyük kötülüğü yaptığınıza yüz verelim mi?" denilerek böyle bir evlilik Allah'a hainlik etmekle eşdeğer tutulmuştur. Bk. Nehemya, 13/25-27. Dış evlilik ve bu evliliğe getirilen yasaklarla ilgili olarak ayrıca bk. Çıkış, 34/11-16; Yeşu, 23/12; Tekvin, 24/2-4; 27/46; 28/1-9; 34/1-31; Nehemya, 10/30; 13/23-27. Günümüz Yahudiliğinin kurucusu kabul edilen Ezra da dış evliliği, bu yedi kavmin dışında kalan tüm yabancı milletleri kapsayacak şekilde genişletmiştir. Bk. Ezra, 9/12; 10/11-12. Ezra, işi daha da ileriye götürerek önceden yabancılarla dış evlilik yapanlara: "Efendimin ve Allahımızın emrinden titreyenlerin öğüdüne göre bütün karıları ve onlardan doğanları bırakmak için, şimdi Allahımızla ahit keselim; ve şeriatı göre yapılınsın" diyerek eşleri ve çocuklarından ayrılmalarını istemiştir. Bk. Ezra, 10/3. Ezra, bununla da kalmayarak onlardan önceki yabancı eşlerini ve çocuklarını bırakacaklarına dair kesin söz almıştır. Onlar da Ezra'ya: "Ve bütün cemaat cevap verdiler: Böylece, senin sözlerine göre yapmak bize borç olsun" diyerek söz vermişlerdir. Bk. Ezra, 10/12. Ezra kitabının 9. ve 10. babları evlilik konusunda ayrıntılı bilgiler içermektedir. Bu bablarda evlilikle ilgili anlatılanlara bakıldığında Ezra'nın Yahudileri asimile olmadan korumak istediği görülmektedir. Konuyla ilgili ayrıntılı bir araştırma yapan Ali Osman Kurt Yahudilikte evliliklerle ilgili olarak şöyle demektedir: "Resmi bir ihtida olmaksızın bir yabancıyla evlilik, Tanrı'ya ve Yahudi halkına karşı günah işleme olarak kabul edilmiş, cezası aforozla denk sayılmıştır. Bütün bu resmi ve dinsel yasaklara rağmen, yabancılarla evlilik yapılmaya devam edilmiştir." Bk. Ali Osman Kurt, *Erken Dönem*

badan doğan kimselerin bu seçilmiş ırka ait olacağını iddia ederek⁰² diğer insanları bu seçkin ırkın dışında bırakmış ve Yahudilik dinine geçişi tamamen engellemişlerdir.⁰³ Bir başka ifadeyle Yahudilerin bu aşırı ırkçı söylemleri, kendileri dışındaki insanların Yahudilik dinini benimsemelerine engel olmuş ve bu dinin sadece Yahudi ırkına has millî bir din haline gelmesine neden olmuştur.

Ancak yukarıdaki ifadelerin aksine, yine Rab sadece Yahudileri değil, Hz. Âdem'in zürriyetinin tümünü mübarek kıldığını şöyle dile getirmektedir: "Ve Allah insanı kendi suretinde... erkek ve dişi olarak yarattı. Ve Allah onları mübarek kıldı ve Allah onlara dedi: Semereli olun, ve çoğalın, ve yeryüzünü doldurun."⁰⁴ Bir başka yerde Tevrat, Allah katında üstünlüğün ırka göre değil, dürüst ve samimi bir şekilde yapılan işlere göre olduğu şöyle ifade etmektedir: "Rab şöyle diyor: Hikmetli adam hikmeti ile övünmesin ve yiğit kendi gücü ile övünmesin, zengin adam zenginliğiyle övünmesin; ancak övünen şununla, anlayışlı olmakla ve dünyada inâyet, adalet ve salâh işliyen Rab ben idiğimi bilmekle övünsün; çünkü ben bunlardan hoşlanırım."⁰⁵

Yine Tevrat, bir Yahudinin kendine

Yahudi Tarihi, s. 224.

02. Felicien Challeva, *Dinler Tarihi*, (Birinci Basım. İstanbul: Çev. Semih Tiryakioğlu, Varlık Yay., 1960), s. 129; Günay Tümer ve Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, (Üçüncü Basım, Ankara: Ocak Yay., 1997), s. 204-205.
03. Seyyid Kutub, *İslâmın Dünya Görüşü*, Çev: Ali Arslan, (İstanbul: Arslan Yay. 1990), s. 31; Ömer Rıza Doğrul, *Yeryüzündeki Dinler Tarihi*, (Birinci Basım. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1947), s. 238, 249.
04. Tekvin, 1/27-28.
05. Yeremya, 9/23. Ayrıca bkz. Mezmur, 1/1-3; 4/3; Tekvin, 4/2-15.

değer verdiği gibi komşusuna da değer vermesini bir başka ifadeyle kendisi gibi diğer insanları da değerli görmesi gerektiğini şu ifadelerle dile getirmektedir: “... Yüreğini katılaştırmayacaksın ve fakir kardeşine, elini kapamayacaksın... muhtaç olduğu şeyde mutlaka ihtiyacına yetecek kadar ona ödünç vereceksin... ve fakir kardeşine karşı gözün kötü olmasın, ve ona bir şey vermemezlik etmeyesin... ve ona verdiğin zaman yüreğin kederlenmeyecek; çünkü bütün işlerinde, ve el attığın her şeyde, Allahın Rab seni bunun için mübarek kılacaktır. Çünkü memleketin içinde fakir eksik olmayacaktır, bunun için ben: ... kardeşine, hakirine, ve fakirine elini açacaksın, diye sana emrediyorum.”⁰¹; “Öç almayacaksın..kin tutmayacaksın, ve komşunu kendin gibi seveceksin”⁰²; “Sizinle misafir olan garip aranızda yerli gibi olacak, ve onu kendin gibi seveceksin; çünkü Mısır diyarında gariptiniz...”⁰³

Bu ifadeler, Yahudilerin üstün bir ırk olmadıklarını ve Yüce Allah'ın onlara ayrıcalık tanımadığını göstermektedir. Yüce Mevlâ katında, Yahudiler de diğer insanlar gibidirler. Buna rağmen bu uydurma üstün ırk inancı, nesilden nesile bir miras gibi devam edip günümüze kadar gelmiştir. Bunun bir sonucu olarak Yahudiler, kendileri dışındaki insanları düşman görmüşler ve diğer dinleri ve milletleri ortadan kaldırmayı dinî bir vazife olarak algılamışlardır.⁰⁴

01. Tesniye, 15/7-11.

02. Leviller, 19/18.

03. Leviller, 19/34.

04. İşaya, 19/1-4. Açıklamalar için bkz. Tabbara, *el-Yehûd fi'l-Kur'ân*, s. 42; Hüsamettin Erdem, “Dinî Ahlâk ve İlâhî Dinlerden Yahudilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık'taki Bazı Ahlâkî Meselelere Mukayeseli Bir Yaklaşım,” *SÜİFD*.

Böylece bir taraftan Yüce Allah'ın insanlara gönderdiği vahiyden istifade edilmesini önlemiş diğer taraftan da üstün ırk iddiasında bulunarak kendilerini Tanrı'nın oğulları ilan ederek sapıklığa düşmüşlerdir.⁰⁵ Tevrat'ın şu ilginç ifadeleri Yahudilerin kendileri dışındaki insanlara nasıl baktıklarını net olarak ortaya koymaktadır: “Hiçbir leş yemeyeceksiniz; onu yesin diye şehirlerde olan garibe verebilirsin yahut yabancıya satabilirsin.”⁰⁶ Tevrat'ın insan onuruna yakışmayan bu çirkin ifadesi, Yahudilerin ne kadar büyük bir sapıklık içerisinde olduklarını ve başlangıçta ilahî olan dinlerinden ne kadar uzaklaştıklarını göstermektedir.

5. Tevrat'a göre mülk edinme anlayışı

Tevrat'a göre dünya üzerinde mülk edinmek, sadece Yahudilerin hakkıdır. Çünkü Tanrı Yehova, yeryüzünü mülk olarak sadece Yahudilere vermiştir. Yahudi olmayanların malı, Yehova'nın mirasından çalınmış bir maldır ve bunun geri alınması için yapılacak her türlü kötülük Yahudiler için mübahtır. Rabb, Yahudilerin istedikleri toprakları kolayca alabilmeleri için düşmanları üzerine korku salacak ve onları psikolojik olarak yenilgiye uğratacaktır.

“Heşbon kiralı Amorî Sihonu ve onun memleketini senin eline verdim; mülk olarak onu almaya başla... kavimler üzerine bugün senin... korkunu koymaya başlayacağım, onlar senin haberini işitecekler ve senin yüzünden titreyip kıvrınacaklar.”⁰⁷; “Ve Allahımız Rab

Konya, 1990, 3,246.

05. A'râf 7: 169.

06. Tesniye, 14/21.

07. Tesniye, 2/24-25.

önümüzde onu ele verdi ve onu ve oğullarını ve bütün kavmini vurduk. O vakit onun bütün şehirlerini aldık ve her şehri erkekler ve kadınlar ve çocuklarla beraber tamamen yok ettik... kendimiz için ancak hayvanlarını ve aldığımız şehirlerin malını çapul ettik.”⁰¹; “Fakat size Rabbin kâhinleri denilecek; size Allahımızın hizmetçileri diyecekler; milletlerin servetlerini yiyeceksiniz ve onların izzeti size geçecek. Utancınıza karşılık olarak iki kat izzetiniz olacak ve rüsvaylığa karşılık olarak payları ile sevinecekler; bundan dolayı memleketlerinde iki kat mülk edinecekler; onlara ebedî sevinç olacak.”⁰²

Bu ifadelere göre adeta Yahudi olmayanların malı sahipsiz sayılmakta ve bunlara el koyma hakkı Tanrı eliyle Yahudilere verilmiş olmaktadır.⁰³Yahudiler dışında kalan insanların yaşamak için tek seçenekleri vardır o da Yahudilere hizmet etmektir.⁰⁴“Ecnebler senin duvarlarını yapacaklar ve kralları sana hizmet edecekler... Sana kulluk etmeyen millet ve ülke yok olacak.”⁰⁵Üstün ırk inancı, Yahudilere diğer milletlerin mülklerini ele geçirme konusunda büyük cesaret vermiştir. Tevrat’a göre Tanrı, Hitti, Amori, Kenan, Perizzî, Hivî ve Yebûsîleri mülkleriyle İsrailoğullarının hâkimiyetine vermiştir.⁰⁶ Bunları hâkimiyet altına alırken Rabb, sinsice

01. Tesniye, 2/34-36.

02. İşaya, 61/6-7.

03. Kenan Has, “Tevrat, İncil ve Kur'an'ın Dünyaya Bakışı”, (Basılmamış Doktora Tezi, Kayseri: 1995), ss.18-19.

04. İşaya, 60/16.

05. İşaya, 60/10-14.

06. Tesniye, 7/1-5.

hareket etmelerini⁰⁷ ve çoluk-çocuk, genç-yaşlı⁰⁸ hatta hayvanları⁰⁹ bile sağ bırakmamalarını istemiştir.

Tevrat'ta Yahudiler için sinsi savaş planları yapan¹⁰ “Orduların Rabbi”¹¹ şöyle diyor: “Şimdi git, Amelika kavmini vur ve onların her şeyini tamamen yok et ve... erkekten kadına, çocuktan emzikte olana, öküzden koyuna, deven eşeğe kadar hepsini öldür.”¹² Bu emir üzerine Saul, Amelika kavminin tamamını öldürtmüştür.¹³ Ancak Saul, hayvanları öldürmeyip kurban etmek üzere alınca Rabb O'na kızmış ve O'nu İsrail'e peygamber seçtiği için pişman olmuştur.¹⁴Bu ifadeler, geçmişte Yahudilerin mülk edinme konusunda ne kadar ileri gittiklerini, masum olan çocuk, kadın ve yaşlıları nasıl acımasızca katlettiklerini gözler önüne sermektedir. İşin bir başka vahim yönü ise, Tanrı'nın bu konuda onları yönlendirmesi ve yaptıkları katliamları onaylamasıdır. Onlara göre Tanrı, çoluk-çocuk demeden herkesin öldürülmesini isteyebilmektedir. Böyle bir Tanrı'nın varlığına inanan Yahudilerin, mülk edinmek için bundan daha kötüsünü yapmaktan çekinmeyecekleri de ortadadır.¹⁵

Aşırı dünya sevgisi Yahudileri

07. Tesniye, 7/22.

08. II. Tarihler, 36/16-17; Yeşu, 6/21; 8/24; Tesniye, 20/10-18.

09. I. Samuel, 15/14-23.

10. Yeşu, 8/1-20.

11. Tevrat'a göre Tanrı'nın bir başka ismi 'Orduların Rabbi'dir. Bkz. Yeremya, 50/33-34.

12. I. Samuel, 15/1-3. Ayrıca bk. Yeremya, 51/20-23.

13. I. Samuel, 15/8.

14. I. Samuel, 15/35. Tevrat'a göre Yüce Allah işlediği günahların çokluğundan dolayı insanı yarattığına pişman olmuştur. İlgili ifadeler için bkz. Tekvîn, 6/5-7.

15. SeyyidKutub, fi Zılâli'l-Kur'an, III, ss.316-317.

Allah'ın emirlerini dinlememeye, sürekli kötülük işlemeye, insanlara haksızlık yapmaya ve haram kazanç sağlamaya yönelmiştir. Nitekim Eski Ahit'te Yahudiler, devamlı kötülük işlediklerini ve bunun öteden beri bir özellikleri olduğunu şöyle dile getirmektedirler: "Utancımızla yatalım ve rüsvaylığımız bize örtü olsun; çünkü gençliğimizden bu güne kadar, biz ve atalarımız Rabbe karşı suç işledik ve Allahımız Rabbin sözünü dinlemedik."⁰¹; "Atalarınızın günlerinden beri kanunlarımdan sapmış ve onları tutmadınız. Bana dönün ben de size dönerim."⁰²; "Rab atalarınıza çok öfkelenmiş... ve onlara de:... Bana dönün... ben de size dönerim... atalarınız gibi olmayın; önceki peygamberler onlara çağırıp... şimdi kötü yollarınızdan ve kötü işerinizden dönün; fakat onlar işitmediler ve beni iyi dinlemediler."⁰³; "Rab diyor... senin gözlerin ve yüreğin ancak kendi kötü kazancında ve dökeyim diye suçsuz kanda ve edeyim diye gaddarlık ve zorbalıkta."⁰⁴; "Vay o adama ki, evini haksızlıkla... bina eder, komşusunu boşuna çalıştırır ve ücretini⁰⁵ ona vermez."⁰⁶

Açıkça görüldüğü üzere Eski Ahit'in bu ifadeleri bir taraftan Yahudilerin karakterlerini, diğer taraftan da mülk edinme konusunda komşularına yaptıkları haksızlıkları ve tarih boyunca işledikle-

01. Yeremya, 3/25.

02. Malaki, 3/7.

03. Zekarya, 1/2-4.

04. Yeremya, 22/16-17.

05. Tevrat, çalışan bir kişinin emeğinin zamanında verilmesiyle ilgili olarak şöyle demektedir: "Gündeliğinin gündeliğini bütün gece sabaha kadar yanında alkoymuyacaksın." Bkz. Leviller, 19/13.

06. Yeremya, 22/13.

ri günahları gözler önüne sermektedir. Tevrat'ın adam öldürme yasağına⁰⁷ rağmen, maddeye olan aşırı hırsları, cezası kısas⁰⁸ da olsa onları peygamber öldürmeye kadar götürmüştür.⁰⁹ Öte yandan sürekli çalışmaları, onları maddeye esir etmiş ve sonunda elde ettikleri servetle övünerek Hz. Allâh'ı fakir, kendilerini zengin görme hatasına düşmüşlerdir.¹⁰

Bütün bu kötülüklere rağmen yine de Tanrı, günahlarından dolayı tövbe etmelerini ve samimi olmalarını şu sözlerle dile getirmiştir: "Ve ellerinizi açtığınız zaman, gözlerimi sizlerden gizliyeceğim; bir çok dualar ettiğiniz zaman

07. "Katletmeyeceksin." Çıkış, 20/13; "Suçsuzu ve salihî öldürme." Çıkış, 23/7. Ayrıca bkz. Tesniye, 5/17.

08. Tevrat kısasla ilgili şöyle demektedir: "Bir adamı vuran, vurduğu ölürse, mutlaka öldürülecektir." Çıkış, 21/12.

09. 4/Nisâ, 155. İsrailoğullarının öldürdüğü peygamberlerle ilgili açıklamalar için bkz: Asım Köksal, *Peygamberler Tarihi*, (Üçüncü Basım. Ankara: T.D.V.Y. 1993), 2/243, ss.298-299; Ömer Rıza Doğrul, *Yeryüzündeki Dinler Tarihi*, s. 248.

10. Bu durum Kur'an'da şöyle anlatılmaktadır: "Allâh: "Allâh fakirdir, biz zenginiz." diyenlerin sözünü işitti." Âl-i İmrân 3: 181. Bu âyetin iniş sebebiyle ilgili olarak şöyle denilmektedir: Hz. Peygamber, Yahudileri bir mektupla zekât vermeye çağırırdı. Hz. Ebû Bekir'den mektubu alan Finhâs b. Azura: "Sen Rabbimizin, mallarımızı ödünç istediğini söylüyorsun. Oysa fakir zenginden borç ister. Eğer bu söylediğin doğru ise Allâh fakir biz de zenginiz. ...Allâh zengin olsaydı mallarımızı ödünç istemezdi." dedi. Bunun üzerine Ebû Bekir O'na bir tokat vurdu. Finhâs da, Ebû Bekir'i Hz. Muhammed'e şikâyet etti. Hz. Peygamber, Ebû Bekir'e niçin böyle yaptığını sorunca: "Bu Allâh'ın düşmanı Allâh'a ağır söz söyleyerek kendilerinin zengin Allâh'ın ise fakir olduğunu söyledi." Finhâs bunu inkâr edince Yüce Allâh bu âyeti indirdi. Bkz: Abdulfettah el-Kâdi, *Esbâb-ı Nüzûl*, (İkinci Basım. Ankara: Terc: Salih Akdemir, Fecir Yay. 1995), s. 102-104; Muhammed b. Ömer Fahrudîn er-Râzî, *Mefâtihu'l-Cayb*, (Birinci Basım. Ankara: Terc: Komisyon, Akçağ Yay. 1993), VII,s.240; İbn Kesîr, *Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri*, (İstanbul: Çev: Bekir Karlığa-Bedrettin Çetiner, Çağrı Yay. 1988), IV,s.1496.

da dinlemeyeceğim; elleriniz kanla dolu. Yıkanın, temizlenin; gözümün önünden işlerinizin kötülüğünü atın; kötülük etmekten vazgeçin; iyilik etmeyi öğrenin; adaleti arayın, ezilmiş olana doğruluk edin, öksüzün hakkını koruyun, dul kadının davasına bakın.”⁰¹; “Ey döne İsrail, geri gel... size öfkeli bakmıyacağım... ancak fesadını tanı, Allahın Rabbe karşı günah ettin... sözümü dinlemedin... Ey döne oğullar, geri gelin... çünkü efendiniz benim.”⁰²; “Ey İsrail, Allahın Rabbe dön; çünkü kendi fesadıyla yıkıldın... ona deyin: Her fesadı başla, ve bizi inâyetle kabul et... artık ellerimizin işine: İlahlarımız, demeyeceğiz; çünkü öksüz sende merhamet bulur.”⁰³

Bu çağrılara rağmen Yahudiler her defasında tövbelerini bozmuş tekrar tekrar günah işlemişlerdir. Yine de Tanrı onları her defasında affetmiştir. Bu durum ise Yahudilerin şımarık bir millet olmalarına, kendilerini ayrıcalıklı görmelerine ve sürekli günah işlemelerine neden olmuştur. Yahudilerin iddialarına göre Allah İsrail'i çok sevdiği için onlara her musibetin ardından bir teselli vermiştir.⁰⁴

Mülk edinmek için Yahudileri yönlendiren Tanrı, diğer yandan işledikleri kötülükler hakkında şöyle demektedir: “Memlekette kuvvetlendiler, ancak hakikat için değil; çünkü kötülükten kötülüğe gidiyorlar... beni tanımıyorlar... Hiçbir kardeşe güvenmeyin, çünkü her

01. İşaya, 1/15-16. Ayrıca bkz. Hoşea, 14/1-8.

02. Yeremya, 3/12-14.

03. Hoşea, 14/1-3.

04. Tevrat'a göre Yüce Allah Yahudileri cezalandırmaktan nedamet bile duymuştur. Tevrat bu durumu şöyle anlatmaktadır: “Ve RAB kavminin edeceğini söylediği kötülüğe nadim oldu.” Bkz. Çıkış, 32/14.

kardeş çok aldatacak... Yalan söylemeyi dillerine öğrettiler... Ağız ile komşusuna⁰⁵ selâmet der ve içinden ona şusu kurar... Böyle bir milletten canım öç almaz mı?”⁰⁶; “Ey gökler, dinleyin ve ey yer, kulak ver... Oğullar besledim ve büyütüm ve bana asi oldular. Öküz kendi sahibini ve eşek de efendisinin yemliğini bilir; fakat İsrail bilmiyor, kavmim kulak asmıyor. Ah ey suçlu millet haksızlığı yüklenmiş olan kavm, kötülük işleyenlerin zürriyeti, baştan çıkmış çocuklar! Rabbi bıraktılar... yabancılaştılar ve gerilediler. Niçin sapıklığı artırarak vurulmak istiyorsunuz? baş büsbütün hasta, yürek büsbütün baygın.”⁰⁷; “Sadık şehir nasıl fahişe oldu! o şehir ki hakla dolu idi! onda adalet yer tutmuştu, şimdi ise adam öldürenler. Gümüşün cüruf oldu, şarabına su katılmış. Reislerin âsi, hırsız da ortakları; her biri rüşvet seviyor ve hediyeler peşinde gidiyor; öksüzün hakkını vermiyorlar ve dul kadının davası onların önüne gelmiyor.”⁰⁸

Yahudilerin dünya nimetlerine ve insanlara bakışlarını tasvir eden bu ifadeler, aynı zamanda her ne kadar kendilerini üstün bir ırk olarak görseler de yaptıkları yanlışlardan dolayı Tanrı'nın onlara ne kadar kızdığını net olarak ortaya koymaktadır. Yine söz konusu ifadelerde, Yahudi karakterine dikkat çekilerek onların sürekli kötülük işledikleri, kendilerine güvenilmemesi gerektiği,

05. Komşuya herhangi bir kötülüğün yapılması konusunda Tevrat'ta şöyle denilmektedir: “Komşuna gadretmeyeceksin, ve onu soyamayacaksın.” Bkz. Leveller, 19/13.

06. Yeremya, 9/3-9.

07. İşaya, 1/2-6. Ayrıca bkz. Hoşea, 6/7, 7/1-14, 9/1; Yeremya, 8/4-6; Hezekiel, 33/11; Amos, 8/2.

08. İşaya, 1/21-23.

sürekli yalan söyledikleri, insanlara ve komşularına maddi çıkarlarını devam ettirmek için tuzak kurdukları, Allah'a âsi oldukları, Allah'ın emirlerini yerine getirmediikleri, kötülük işleme konusunda insanlara öncülük ettikleri, fakirlerle ilgilenmedikleri ve tamamen dünyaya meylettikleri ifade edilmektedir. Buna sebebiyet veren en önemli etken de Tevrat'ın onlara bu konuda telkinde bulunmasıdır. "Fakat her kadının komşusundan ve evinde olan misafirinden gümüş şeyler ve altın şeyler, ve esvablar isteyecek; ve oğullarınızı ve kızlarınızı onlarla süsleyeceksiniz; ve Mısırlıları soyacaksınız."⁰¹; "Ve milletlerin sütünü emeceksin ve kralların memelerini emeceksin..."⁰²Yahudilerin maddeye olan düşkünlükleri, zamanla kendilerini inatçı⁰³ve ikiyüzlü bir millet yapmıştır. "Bu kavim bana yaklaşıyor... dudakları ile beni sayıyor... yüreklerini benden uzaklaştırıyorlar."⁰⁴ Yahudiler, maddeyi putlaştırmış, ona Tanrı olarak tapmış ve hatta Tanrı'yı madde olarak görmek istemişlerdir.⁰⁵

Yahudiler, dünya malı elde etme konusunda pek çok çirkin yolu denemişlerdir. Toprak sahibi olmak için sonradan yerleştikleri yerlerin gerçek sahiplerini yurtlarından çıkararak mülklerini ele geçirmişlerdir.⁰⁶ Oysaki

insanları topraklarından çıkarmama konusunda Rabb'e söz vermişlerdi. Ancak sözlerinden cayıp insanları yurtlarından kovdular.⁰⁷Eski Ahit'te Rabb, komşularına, misafirlerine, dul ve öksüzlere nasıl davranmaları gerektiği konusunda şöyle demektedir: "Doğru hükmedin ve herkes kardeşine merhamet ve inâyet etsin ve dul kadını ve öksüzü, misafiri ve düşkününü sıkıştırmayın ve kimse kardeşine karşı yüreğinde kötülük tasarlamasın"⁰⁸; "Yapacağınız şeyler şunlardır: Herkes komşusuna doğruyu söylesin; kapılarınızda doğruluk ve selâmet hükmünü verin ve kimse komşusuna karşı yüreğinde kötülük kurmasın; ve yalan andı sevmeyin; çünkü bunların hepsi benim nefret ettiğim şeylerdir."⁰⁹; "Yüreğinden hakikati söyleyen... dostuna kötülük etmez."¹⁰; "Komşunun... hiçbir şeyine tamah etmeyeceksin."¹¹Eski Ahit'e göre Rabb, kötülük işleyen, fesat çıkaran, yalan söyleyen, kan akıtan ve komşusuna hile yapan insanlardan nefret etmektedir.¹² Bütün bu uyarılara rağmen Yahudiler, kötülük işlemekten vazgeçmediler. Bunun nedeni "İsrail" isminin "savaşan" ve "Tanrıya karşı kuvvetli olan" anlamına gelmesidir.¹³Tevrat, Hz. Yakub'un Tanrı'yla güreşmesini şöyle anlatmaktadır: "Seher sökünceye kadar bir adam

01. Çıkış, 3/22.

02. İşaya, 60/16.

03. Hoşea, 4/16.

04. İşaya, 29/13.

05. Tâhâ 20: 91. Ayrıca bkz. Bakara 2: 51, 54, 92–93; Nisâ 4: 153; A'râf 7: 148, 152; Hûd 11: 69.

06. Buhtunnasr, Beytü'l-Makdis'i yıkınca Yahudiler, Hicaz'ın Vadi'l-Kurâ, Teyma ve Yesrib bölgesine yerleştiler. Yesrib'e yerleşen Yahudiler, buradaki Cürhüm ve Amalikalı sayı olarak geçince onları buradan kovup bütün mülklerine el koydular ve ardından uzun bir süre Yesrib'de yaşa-

dılar. Bkz. Ahmet b. Yahya b. Câbir el-Belâzurî, *Fütûhu'l-Buldân*, (İkinci Basım. Ankara: Çev: Mustafa Fayda, KBY., 2002), s. 19–20. Ayrıca bkz. M. Fatih Kesler, *Kur'ân'da Yahudiler ve Hıristiyanlar*, (Ankara: TDVY, 1993), s. 211.

07. Bakara 2: 84–85.

08. Zekarya, 7/9–10.

09. Zekarya, 8/16–17.

10. Mezmur, 15/2–3.

11. Tekvin, 20/17.

12. Mezmur, 5/4–6; 10/13–15; 11/5–7.

13. Challaye, *Dinler Tarihi*, s. 122.

onunla güreşti ve onu yenemediğini görünce... Artık sana Yakub değil, ...İsrail denilecek; çünkü Allâh ve insanlarla uğraşıp yendin.”⁰¹Tevrat'ın bu ifadeleri Yahudilerin bir taraftan Allâh hakkındaki inançlarının ne derece bozuk olduğunu diğer taraftan da istediklerini elde etmek için Tanrı'nın koyduğu yasalara uymayacaklarını ve çıkarları için istediklerini yapacaklarını açıkça ortaya koymaktadır.

İnsanlara borç vererek onları ekonomik açıdan zayıflatıp kendilerine bağlamak, mülk edinmelerinin önemli bir aracıdır. “Çok milletlere ödünç vereceksin, fakat ödünç almayacaksın.”⁰²Tevrat'a göre Yahudiler, başkalarından faiz almayı, helal görmekte idirler.⁰³ Verilen para ve faizini⁰⁴ geri almak için, kendileri dışındaki insanları ödeme konusunda sıkıştırmak ve onları zora sokarak sonunda alacaklı oldukları kişilerin mülklerine el koymak Tevrat'ın bir emridir. “Kardeşini sıkıştırma... Yabancıyı sıkıştırabilirsin.”⁰⁵ Dünya malını, âhirete tercih etmek Tevrat ve Kur'an'a göre Yahudilerin en temel özelliğidir. Yahudiler bütün hedeflerini dünya hayatına yönlendirmişlerdir.⁰⁶

Dünya malına olan düşkünlüklerinin yanı sıra Yahudiler, aynı zamanda sahip oldukları dünya nimetlerini infak etme

01. Tekvin, 32/24–28; Hoşea, 12/3–4.

02. Tesniye, 15/6.

03. Tesniye, 23/19–20.

04. Dünyada faize dayalı sistemler Yahudiler tarafından kurulmuştur. Bkz. Tabbara, *el-Yehûd fi'l-Kur'an*, s. 60.

05. Tesniye, 15/1–3.

06. Açıklamalar için bkz. Muhammed Mahmud Hicâzî, *et-Tefsîru'l-Vâdih*, (Kahire: Matbaatu'l-İstiklâlî'l-Kübrâ, 1968), I,ss.50–51; İnbKesîr, *Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri*, II,ss.422–426;

konusunda son derece cimri davranır ve yardım ettiklerinde de bunu gösteriş için yaparlar. Ayrıca onlar cimriliklerinden dolayı başkalarının da ihtiyaç sahiplerine yardım etmesini uygun görmezler. Nitekim Mekkeli Müslümanlar Medine'ye hicret ettiklerinde, Medineli Müslümanlar onlara pek çok yardımda bulunmuştu. Bunun üzerine Yahudiler, Medineli Müslümanlara şöyle demiştir: “Mallarınızı infak etmeyin, hayırlı olan şeylere harcamayın. Eğer böyle yapmaya devam ederseniz mallarınız ellerinizden çıkacak ve fakir olacaksınız.”⁰⁷ Bu sözler üzerine şu âyet nâzil olmuştur: “Bunlar öyle insanlardır ki, cimrilik ederler ve insanlara da cimriliği emrederler.”⁰⁸

Mülk edinmek için işledikleri kötülüklerden dolayı İncil'de de Yahudiler sert bir şekilde eleştirilmiştir: “Siz ey yılanlar... Cehennem hükmünden nasıl kaçacaksınız? ...Size peygamberler... gönderiyorum; siz onlardan bazılarını öldürecek ve haça gereceksiniz ve bazılarını havralarda dövecek ve şehirden şehre kovacaksınız.”⁰⁹ Bu İncil ifadeleri, bir taraftan Yahudilerin mülk edinme konusunda ne kadar ısrarcı olduklarını diğer taraftan da yine servet edinmek için peygamberlerinin bir kısmını katledip bir kısmına eziyet ettiklerini açıkça ortaya koymaktadır.¹⁰İnciller'e göre, Yahudiler maddî çıkarları için Hz. İsa'ya tuzak kurmuş ve sonunda O'nu haça

germişlerdir.⁰¹

Yahudilerin inançlarını şekillendiren ve dünyaya bakışlarını etkileyen unsurlardan biri de, kendilerine vadedilen kutsal topraklar/arz-ı mev'ûd meselesidir.⁰² Tanrının krallığı bu topraklarda gerçekleşecektir.⁰³ Bu yüzden bu topraklar, bir gün Yahudiler tarafından mutlaka elde edilecektir.⁰⁴ İsrailoğulları, Allâh'la yaptıkları ahde sadık kalacaklarına⁰⁵ ve Allah'ın emirlerini yerine getireceklerine dair Rabb'e söz vermişlerdi.⁰⁶ Ancak verdikleri sözden/sözlerden dönünce Yüce Allâh onları cezalandırıp memleketlerinden çıkarttı.⁰⁷ Daha sonra Tanrı onlarla yeni bir ahit yaptı.⁰⁸ Buna göre, eğer İsrailoğulları Allâh'ın emirlerini yerine getirirlerse Tanrı da onlara "Arz-ı Mev'ûd"u vereceğini bildirdi. Tanrı Yahudilere vermeyi vaat ettiği kutsal topraklarla ilgili

01. Markos, 3/6; Matta, 26/4; Luka, 22/2; 23/21-23; Yuhanna, 5/18; 19/18.

02. Sayılar, 34/2-12; Tekvin, 15/18; 17/8; 28/13-14; Çıkış, 23/31.

03. Bkz. İşaya, 2/2-4; 11/1-16; 42/1-4; 44/1-5; 45/1-3; 51/1-6; Mezmur, 46/10-11; 96/1-13; 98/1-9.

04. İşaya, 11/11-12; İşaya, 12. bab.

05. Tanrı'nın Hz. Musa aracılığıyla İsrailoğulları ile yaptığı ahit için bkz. Çıkış, 19-31. bablar. Ancak İsrailoğulları bu ahdi çok kısa bir sürede bozdular. Bkz. Çıkış, 32/1-14.

06. Bakara 2: 83-85; Mâide 5: 12. Karşılaştırım, Leviller, 26. bab.

07. Bakara 2: 40, 47, 100, 122; Mâide 5: 13; A'râf 7: 134; Tâhâ 20: 86.

08. Eski Ahitbu ahitten şöyle bahsetmektedir: "İşte, Rab diyor, İsrail... ile yeni bir ahit keseceğim günler geliyor; atalarını mısır diyarından çıkarmak için onların elini tuttuğum gün kendilerile kestiğim ahit gibi değil; onların efendisi olduğum halde o ahdimi bozdular... keseceğim ahit şudur: Şeriatimi onların içlerine koyup, yürekleri üzerine onu yazacağım; ve ben onlara Allah olacağım, ve onlar bana kavim olacaklar... fesatlarını başıslayacağım, ve artık suçlarını anmayacağım." Bkz. Yeremya, 31/31-34.

olarak Hz. Musa'ya şöyle demiştir: "Ve Rab ona dedi: İbrahime, İshaka, ve Yakuba: Senin zürriyetine vereceğim, diyor and ettiğim diyar budur; ben onu gözlemlerinle sana gösterdim."⁰⁹

Yahudilik, bu topraklarla özdeşleşmiş bir dindir. Musâ b. Meymûn'a göre bu topraklarda yaşamak her Yahudi için dinî bir vecibedir. Bir zorunluluk olmadığı sürece bir Yahudinin bu toprakları terk ederek başka bir yerde yaşaması uygun değildir. Ayrıca Musâ b. Meymûn, bu toprakların faziletini vurgulamak için, dışarıda ölen ve bu topraklara gömülen Yahudilerin günahlarının affedileceğini söylemiştir.¹⁰ Yahudiler, kendilerine vadedildiğine inandıkları bu toprakları ele geçirmek için pek çok savaş¹¹ yapmış ve sonunda bu topraklarda 1948'de bir devlet kurmayı başarmışlardır.¹² Kutsal topraklar meselesi aslında onların yaşadıkları sürgün hayata alternatif olarak tasarladıkları çıkarıcı bir yaşamı dile getirmektedir.¹³ "Davut'un Krallığı" sürgün hayatı yaşayan İbranilerin en

09. Tesniye, 34/4.

10. Baki Adam, Yaşayan Dünya Dinleri, Yahudilik, (Birinci Basım. Ankara: DİBY. 2007), s. 229.

11. Yahudiler için savaş, yeryüzünde "Tanrı'nın Krallığı" kurulana kadar devam edecektir. Ahir zamanda bütün insanlık Allah'ın varlığı kabul edecek savaş sona erecektir. Bu husus Tevrat'ta şöyle anlatılmaktadır: "... Çünkü şeriat... milletler arasında hükmedecek, ve kılıçlarını sağan demirleri, ve mızraklarını bağcı bıçakları yapacaklar; millet millete karşı kılıç kaldırmayacak, ve artık cengi öğrenmeyecekler." Bkz. İşaya, 2/3-4.

12. Baki Adam, Yaşayan Dünya Dinleri, Yahudilik, s. 227.

13. Annamari Schimmel, Dinler Tarihine Giriş, (Birinci Basım. İstanbul: Kırkambar Yay. 1999), s. 143, 151; Ömer Rıza Doğrul, Yeryüzündeki Dinler Tarihi, ss. 238-241, 248-249; Cemil Sena, Tanrı Anlayışı, (Birinci Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1978), s. 174.

önemli meselesi olmuştur.⁰¹ Bu açıdan Yahudilik, bir “ümit dini” olarak da vasıflandırılabilir.⁰² Macar Yahudisi Theodor Hertzl’in XIX. yüzyılın sonu ve XX. yüzyılın başında kurduğu Siyonizm de aslında Yahudi vatanının kurulmasını ve kutsal topraklara geri dönme-yi hedeflemiştir.⁰³

6.Eski Ahit’te dünya hayatının yerilmesi

Yahudilerin dünyaya bakışları konusunda değinilmesi gereken bir başka husus Eski Ahit’in bizzat kendisinin yeryüzünde yapılan her türlü maddi çalışmanın ve işin boş olduğunu dile getirmesidir. Eski Ahit’te yer alan Vaiz’in ifadelerine göre bir kişinin dünyada elde edeceği servet ne kadar çok olursa olsun bunların aslında hiçbir değeri yoktur. Çünkü yeryüzündeki her şey gelip geçicidir. İnsanoğlu sonunda geldiği toprağa eli boş dönecektir. Dünyada önemli olan tek bir şey vardır ki o da insanın sahip olduğu nimetleri ihtiyaç sahipleriyle paylaşması ve hikmet sahibi olmasıdır.⁰⁴

Vaiz’e göre, insan bu dünya hayatının nimetlerini kullanarak hayatın tadını çıkarmalı⁰⁵ ancak âhireti de dünyanın sıkıntılarından kurtulacağı için

01. İşaya, 11. ve 14. Bablar; Mezmur, 2/8; Tekvin, 27/28–29.

02. Annamari Schimmel, *Dinler Tarihine Giriş*, s. 151; Ömer Rıza Doğrul, *Yeryüzündeki Dinler Tarihi*, s. 255; Felicien Challeya, *Dinler Tarihi*, s. 142.

03. Felicien Challeya, *Dinler Tarihi*, s. 143-147.

04. Fakirlere yardım edilmesiyle ilgili olarak Tevrat’ta şöyle denilmektedir: “Tarlanın köşelerini büsbütün biçmiyeceksin, ve ekinden düşen başakları devşirmeyeceksin. Ve bağ buzumunu büsbütün devşirmeyeceksin, ve bağının yere düşen meyvasını devşirmeyeceksin; onları fakir ve garip için bırakacaksınız.” Bkz. Leviller, 19/9.

05. Vaiz, 11/7.

sevinçle karşılamalıdır.⁰⁶ Ancak bununla beraber insan dünyada yaptıklarının hesabını âhirette vereceğini de aklından çıkarmamalıdır.⁰⁷ İnsan yeryüzünde ne kadar servet kazanırsa kazansın bu onu asla huzura ulaştırmayacaktır. Vaiz bölümünde yer alan ve Tevrat’ın dünyaya bakışıyla son derece zıt olan bazı ilginç ifadeler özetle şu şekildedir:

“Güneş altında yapılan bütün işleri gördüm... hepsi boş, ve yeli kavramaya çalışmaktır... Büyük işler yaptım; kendime evler yaptım; kendim için bağlar diktim;... köleler ve cariyeler satın aldım,...kendim için gümüş ve altın, ve kralların... hazinesini topladım, bir çok kadınlar edindim... Ve istedikleri hiçbir şeyi gözlerimden esirgemedim; yüreğimi hiç bir sevinçten alıkoymadım... hepsi boş ve yeli kavramaya çalışmaktı; ve güneş altında bir kazanç yoktu... Ve güneş altında çektiğim bütün emeğimden nefret ettim, çünkü onu benden sonra gelen adama bırakacağım. Ve kim bilir, o hikmetli mi olacak, akılsız mı?... Çünkü bütün emeğimden ve güneş altında emek çeken yüreğinin çabalamasından adama ne var? Çünkü hep günleri dert ve emeği kederdir; geceleyin bile yüreği rahat etmez. Bu da boş... Allah hikmeti ve bilgiyi ve sevinci, kendi önünde iyi olan adama verir; fakat Allahın önünde iyi olana versin diye, toplamak ve yığmak zahmetini suç işleyene verir... İyilik etmekten daha iyi bir şey yoktur... Adaletin yerinde kötülük var. ... Hepsi bir yere gidiyorlar; hepsi topraktandır ve hepsi yine toprağa dönüyorlar... Ve gördüm ki, adamın kendi işlerinde sevinçli

06. Vaiz, 7/1-2.

07. Vaiz, 11/9; 3/17; 12/13-14.

olmasından daha iyi bir şey yoktur;... Fakir ve hikmetli genç, artık öğüt almayı bilmiyen kocamış ve akılsız kraldan daha iyidir... Ve toprağın verdiği faide herkes içindir... Gümüşü seven gümüşe ve bolluğu seven mahsule doymaz. Mal çoğalınca onu yiyenler de çoğalır... Az yesin yahut çok yesin, çalışan adamın uykusu tatlıdır; fakat zengin tokluğu onu uyumaya bırakmaz... Bir adam ki, Allah ona zenginlik, mal ve izzet verir ve dilediği her şeyden canı için eksik bir şey yoktur, fakat onda yemeğe Allah kuvvet vermez, ancak onu bir yabancı yer; bu boştur ve kötü bir derttir. Bir adam yüz çocuk babası olsa ve çok yıllar yaşasa... fakat canı iyiliğe doymamışsa, ve bir kabre gömülmemişse ben derim ki, vaktinden evvel düşürülmüş çocuk ondan daha iyidir; çünkü boşlukla geliyor, ve karanlıkta gidiyor, ve adı karanlıkta örtülüyor... ve iki kere bin yıl yaşasa, ve iyilik görmese, hepsi bir yere gitmiyorlar mı? insanın bütün emeği ağzı içindir, ve yine canı doymaz... bu da boş, ve yeli kavramaya çalışmaktır.”⁰¹ “Kötü günler gelmeden... güneş ve ışık, ay ve yıldızlar kararmadan... gençliğinin günlerinde seni yaratanı hatırla... ve ruh onu veren Allaha dönmeden, seni Yaratanı hatırla.”⁰²

Bu ifadelerle göre bir kişinin bu dünyada çalışmayla elde edeceği servetin değeri, yukarıdaki ifadelerde geçtiği üzere, “yelin elle tutulması” kadardır. Eski Ahit’te geçen bu veciz ifade bir Yahudi için dünya malının ne kadar değersiz olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Yine bu ifadeye göre ne kadar çok

01. Vaiz, 1-6. bablar.

02. Vaiz, 12/1-2.

olursa olsun hayır işlerinde kullanılmayan dünya nimetlerinin bir değeri yoktur.

Dünyada zengin bir Yahudi için önemli olan şey ihtiyaç sahiplerine yardım etmektir. Yine yukarıdaki ifadelerde geçen “Allah hikmeti ve bilgiyi ve sevinci, kendi önünde iyi olan adama verir; fakat Allahın önünde iyi olana versin diye” ve “iyilik etmekten daha iyi bir şey yoktur” cümleleri bir Yahudinin dünyaya nasıl bakması gerektiğini ve erdemli bir kişi olmak için sahip olduğu dünya nimetlerini başkalarıyla paylaşmasının asıl olduğunu açıkça göstermektedir. “Toplamak ve yığmak zahmetini suç işleyene verir” ifadeleri de dünya nimetlerine sahip olurken onları helal yollarla edinmek gerektiğini ve başkasının malına tamah etmenin doğru olmadığını göstermektedir. Aynı zamanda bu cümle daha çok mal sahibi olmak için Yahudilerin dünyada yaptıkları yanlışları da ortaya koymaktadır. Yine yukarıdaki ifadelerde geçen “ve toprağın verdiği fâide herkes içindir” sözleri aslında Yahudilerin iddia ettikleri gibi seçilmiş bir ırk olmadıklarını göstermektedir.

Çünkü bu ifadelerle göre yeryüzündeki nimetlerden faydalanma hususunda herkes eşittir. Bu anlamda hiç kimsenin başkasına üstünlüğü yoktur. Yeryüzünde mülk edinmenin tek şartı vardır o da dürüstçe çalışmaktır. Hz. Âdem’le başlayan İslam dininin mülk edinmeyle ilgili ortaya koyduğu temel kural onun helal yollarla elde edilmesidir. Bu esas Yahudiler için de geçerli olan bir husustur.

Bir başka yerde Vaiz insanın yaptığı

bütün işlerden âhirette hesaba çekileceği ve önemli olanın yeryüzünde Allah'ın koyduğu yasalara göre ahlaklı bir hayat yaşamak olduğu şöyle ifade etmektedir:

*“Evet adam çok yıllar yaşarsa, onların hepsinde sevinsin; fakat karanlık günleri ansın, çünkü onlar çok olacaktırlar. Gelen her şey boştur... bil ki, bunların hepsi için Allah seni hükme götürecektir.”*⁰¹; *“Gümüş tel kopmadan, ve altın tas kırılmadan, ve testi çışmede parçalanmadan,...ve ruh onu veren Allaha dönmeden, seni Yaratanı hatırla... İşin sonu şudur; her şey işitildi: Allah'tan kork ve onun emirlerini tut; çünkü insanın bütün vazifesi budur. Çünkü iyi olsun kötü olsun, her gizli şeyle beraber her işi Allah hükme götürecektir.”*⁰² Bu ifadeler, dünyada yapılan bütün haksızlıkların kıyamet günü hesabının sorulacağını, dünyada yapılan yanlış işlerden hiçbirinin gizli kalmayacağını, her şeyin bütün ayrıntıları ile ortaya çıkacağını ve önemli olanın âhiret için çalışmak olduğunu açıkça göstermektedir.

Sonuç

Sonuç olarak Tevrat ve Eski Ahit'in madde ve dünya anlayışının Kur'an'dan farklı olmaması gerekmektedir. Çünkü bu din de Kur'an gibi aynı ilâhî vahye dayanmaktadır. Ancak Yahudilerin kitaplarını lâfzen ve manen tahrif etmeleri, dünya ve âhiret konusunda farklı düşünmelerine neden olmuştur.

İlâhî bir kitap olan Tevrat'ın Yahudiler tarafından tahrif edilmesi, Yahudilikteki din ve düşünce sistemini olumsuz olarak etkilemiş ve bu durum onları

01. Vaiz, 11/8-9.

02. Vaiz, 12/9-13

orijinal bir toplum haline getirmiştir. Bu tahrifin bir neticesi olarak Tevrat ve Eski Ahit'te âhiret hayatının net olarak ifade edilmemesi, Yahudilerin aşırı bir şekilde dünyevileşmelerine neden olmuştur.

Tevrat, Eski Ahit ve Kur'an'a göre Yahudiler Yüce Allah'la yaptıkları ahitleri pek çok kere bozmuşlardır. Ancak Yüce Allah onları her defasında affetmiştir. Fakat bu durum Yahudileri şımartmış ve kendilerinin ayrıcalıklı bir millet olduklarını iddia etmelerine neden olmuştur. Yahudiler bu uydurma üstün ırk anlayışı sebebiyle her zaman dünyada egemen bir millet olmak istemişlerdir. Bu isteklerini gerçekleştirmek için de “amaca ulaşmak için her yol mubahtır” diyerek Tanrı'nın koyduğu yasakları ihlal edip ekonomik açıdan güçlü olmaya çalışmışlardır. Kur'an ve Tevrat, kendilerini zengin Allah'ı fakir olarak görmeleri, peygamberlerinin bir kısmını öldürüp bir kısmına eziyet etmeleri, kendilerinden olmayanlara karşı düşmanca tavırları nedeniyle Yahudileri sert bir şekilde eleştirmiştir.

Abstract

(Perception of Jews about the world according to the Torah and the Quran)

The purpose of this work is to search the Jewish's approach to world life and blessings of God according to Old Testament more than Holy Qur'an. To be falsified the divine book of Torah by Jewish has negatively affected religious life in Judaism and this situation made them secular extremely. On the one hand this falsification of Torah transformed Jewish as original nation and on the other hand caused to deviate their hereafter belief.

- Key Words:** Qur'an, Old Testament, Torah, Judaism, world life, **Kaynakça**
- Adam, Baki. *Yahudi Kaynaklarına Göre Tevrat*. İkinci Basım. İstanbul: Pınar Yayınları, 2002.
- Adam, Baki. *Yaşayan Dünya Dinleri, Yahudilik*, Birinci Basım. Ankara: DİBY. 2007.
- el-Belâzurî, Ahmet b. Yahya b. Câbir. *Fütûhu'l-Buldân*. Çeviren: Mustafa Fayda. İkinci Basım. Ankara:, KBY., 2002.
- Challeya, Felicien. *Dinler Tarihi*. Çeviren: Semih Tiryakioğlu. Birinci Basım. İstanbul:, Varlık Yayınları, 1960.
- Çakan, İsmail L.. *Müslümanca Yaşamak*, Birinci Basım: İstanbul: Nesil Yayınlar, 2004.
- Doğrul, Ömer Rıza, *Yeryüzündeki Dinler Tarihi*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1947.
- Erdem, Hüsametdin, "Dinî Ahlâk ve İlâhî Dinlerden Yahudilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık'taki Bazı Ahlâkî Meselelere Mukayeseli Bir Yaklaşım," *SÜİFD*. Konya, 3,1990.
- Has, Kenan. "Tevrat, İncil ve Kur'an'ın **Dünyaya Bakışı**". Basılmamış Doktora Tezi. Kayseri: 1995.s
- Hicâzî, Muhammed Mahmud.*et-Tefsîru'l-Vâdih*, Kahire: Matbaatu'l-İstiklâlî'l-Kübrâ, 1968.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdulmelik. *es-Sîretü'n-Nebeviyye*. Tahkik: Mustafa es-Sekkâ, İbrahim el-Ebyârî, Abdü'l-Hafîz Şelebî, İkinci Basım. Beyrut: Dâru'l-Hayr, 1995.
- İbn Kesîr, *Hadislerle Kur'an-ı Kerîm Tefsiri*. Çevirenler: Bekir Karlığa-Bedrettin Çetiner .İstanbul: Çağrı Yayınları,1988.
- el-Kâdi, Abdulfettah. *Esbâb-ı Nüzûl*. İkinci Basım. Ankara: Tercüme: Salih Akdemir, Fecir Yayınevi, 1995.
- Kesler, M. Fatih. *Kur'an'da Yahudiler ve Hıristiyanlar*. Ankara: TDVY, 1993.
- Köksal, Asım. *Peygamberler Tarihi*. Üçüncü Basım. Ankara: T.D.V.Y. 1993.
- Kurt, Ali Osman. *Erken Dönem Yahudi Tarihi*, Birinci Basım. İstanbul: Kültür Sanat Yayıncılık, 2007.
- Kutub, Seyyid. *fi Zilâli'l-Kur'ân*, Birinci Basım. Tercüme: Komisyon. İstanbul:, Hikmet Yayınları, 1995.
- Kutub, Seyyid, İslâmın Dünya Görüşü, İstanbul: Çeviren: Ali Arslan, Arslan Yayınları, 1990.
- Mevdûdî, Ebu'l-A'lâ. *Tefhimu'l-Kur'ân*. İkinci Basım. İstanbul: İnsan Yayınları, 1997.
- er-Râzî, Muhammed b. Ömer Fahrüddîn. *Mefâtihu'l-Gayb*, Tercüme: Komisyon. Birinci Basım. Ankara: Akçağ Yayınları, 1993.
- Schimmel, Annamarie. *Dinler Tarihine Giriş*, Birinci Basım. İstanbul: Kırkambar Yayınları, 1999.
- Sena, Cemil. *Tanrı Anlayışı*, Birinci Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1978.
- Tabbara, Afif Abdülfettâh. *el-Yehûdî'l-Kur'ân*, Birinci Basım. Konya: Tercüme: Mehmet Aydın, Rabıta Yayınları, 1978.
- et-Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr. *Câmiu'l-Beyân an Te'vîl-i Âyi'l-Kur'ân*. Birinci Basım. Beyrut: Dâru'lFikr, 2001.
- Taşpınar, İsmail. *Duvarın Öteki Yüzü Yahudi Kaynaklarına Göre Yahudilikte Âhiret İnancı*, Birinci Basım. İstanbul: Gelenek Yayıncılık, 2003.
- Tümer, Günay ve Abdurrahman Küçük. *Dinler Tarihi*, Üçüncü Basım, Ankara: Ocak Yayınları, 1997.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Azim Dağıtım, 1992.